

RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

ARREST

van 27 februari 2018 met nummer RvVb/A/1718/0580
in de zaak met rolnummer 1617/RvVb/0108/A

Verzoekende partij	Kerkfabriek SINT-FRANCISCUS VAN ASSISI vertegenwoordigd door advocaat Geert NOË met woonplaatskeuze op het kantoor te 8000 Brugge, Gulden Vlieslaan 16
Verwerende partij	DE GEWESTELIJKE STEDENBOUWKUNDIGE AMBTENAAR van het departement RUIMTE VLAANDEREN, afdeling West-Vlaanderen vertegenwoordigd door advocaat Bart BRONDERS met woonplaatskeuze op het kantoor te 8200 Brugge-Sint Michiels, Koning Albert-I-laan 1.2, bus 91

I. BESTREDEN BESLISSING

De verzoekende partij vordert met een aangetekende brief van 20 oktober 2016 de vernietiging van de beslissing van de verwerende partij van 13 september 2016.

De verwerende partij heeft aan de verzoekende partij een stedenbouwkundige vergunning geweigerd voor het slopen van de kerktoeren op een perceel gelegen te 8310 Brugge, met als kadastrale omschrijving afdeling 18, sectie C, nummer 523P.

II. VERLOOP VAN DE RECHTSPLEGING

De verwerende partij dient een antwoordnota en het administratief dossier in. De verzoekende partij dient geen wederantwoordnota in. De verwerende partij dient geen laatste nota in.

De kamervoorzitter behandelt de vordering tot vernietiging op de openbare zitting van 13 februari 2018.

Advocaat Peter DE ROOVER *loco* advocaat Bart BRONDERS voert het woord voor de verwerende partij.

De verzoekende partij, hoewel behoorlijk opgeroepen, verschijnt niet op de zitting.

Het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (DBRC-decreet) en het besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (Procedurebesluit) zijn toegepast.

III. FEITEN

De verzoekende partij dient op 24 mei 2016 bij de verwerende partij een aanvraag in voor een stedenbouwkundige vergunning voor “het slopen van de kerktoren” op een perceel gelegen te 8310 Brugge, Karel Van Manderstraat 115.

Het perceel ligt volgens de bestemmingsvoorschriften van het gewestplan ‘Brugge-Oostkust’, vastgesteld met koninklijk besluit van 7 april 1977, in woonuitbreidingsgebied.

Het perceel ligt ook binnen de grenzen van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, ‘Afbakening Regionaalstedelijk gebied Brugge’, vastgesteld op 4 februari 2011.

Het pand is opgenomen in de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed, vastgesteld op 28 november 2014, en wordt als volgt omschreven (ID 77344):

“...Karel van Manderstraat nummer 115. Geheel met de parochiekerk Sint-Franciscus van Assisië, pastorie, cultureel centrum en basisschool.

Functionele, georiënteerde zaalkerk onder plat dak gebouwd in 1963 en ontworpen door architect C. Vastesaeger (Assebroek). Gelegen achteraan een oprit met parking. Sobere baksteenbouw met ingebouwd tochtportaal in modernistische stijl. Aan de zuidzijde losstaande, opengewerkte klokkentoren in beton. Aan de voet van de klokkentoren, beeldengroep met de heilige Franciscus sprekend tot de dieren. Interieur. De afwerking en inrichting dateren van de jaren 1970. Eenvoudige, rechthoekige ruimte met vlakke zoldering. De bovenlichten met glas-in-lood zorgen rondom rond voor een spaarzame verlichting.

Achter der kerk ligt de pastorie gebouwd in opdracht van de stad Brugge en ontworpen in 1986 door architect Jean-Paul Demoor (Brugge).

De basisschool, ontworpen in 1960 door architect R. Van Oyen (Brugge), bevindt zich aan de zuidzijde van de kerk. Kleuterpaviljoen in modernistische stijl gebouwd. Symmetrische opbouw met centrale beluifelde ingang geflankeerd door klaslokalen.”

Er wordt geen openbaar onderzoek georganiseerd.

De gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar adviseert op 10 augustus 2016:

“ ...

Extra adviezen:

Dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken: Ongunstig

De DME pleitte reeds eerder voor het behoud en de herbestemming van de modernistische zaalkerk. Voor de DME kan de kerktoren niet los gezien worden van de toekomst van de kerk zelf en de hele site. De DME pleit er dan ook voor om eerst een toekomstvisie op te maken alvorens verder te slopen. De DME wijst op het belang van de site voor de hele wijk gezien de sociale functie en de centrale ligging (naast het schooltje).

Dient Leefmilieu: Geen bezwaar,

Mits te voldoen aan de wetgeving en reglementering opgenomen in het advies

Dienst Eigendommen: Geen bezwaar,

Uitstekende maatregel met oog op herbestemmen of afbraak andere opstallen.

Opmerking DRO:

De kerktoeren is verbonden met de kerk en beide vormen een onlosmakelijk, erfgoedkundig waardevol geheel. Het slopen van de kerktoeren kan dan ook niet, ongenueanceerd als een 'uitstekende maatregel' met het oog op de herbestemming van het gebouw worden gezien. Een integrale aanpak/overweging rond de toekomst van de site is wenselijk, waarbij logischerwijs eerst opportuniteiten tot herbestemming worden onderzocht.

Er wordt voorgesteld om het advies van de Dienst Eigendommen niet te volgen, in afwachting van een definitieve keuze rond de toekomst van de kerk.

(...)

Toetsing aan de goede ruimtelijke ordening.

De site omvat twee percelen waarop vandaag een modernistische zaalkerk met bijhorende klokkentoren staat, een pastoriëwoning en enkele bijgebouwen. De kerk met bijhorende klokkentoren en de pastoriëwoning zijn erfgoedkundig waardevol, waardoor ze werden opgenomen op de inventaris van het onroerend erfgoed. Ze vormen een baken in de omgeving en maken deel uit van een geheel waartoe ook de naburige basisschool en het cultureel centrum behoren.

Door het slopen van de kerktoeren wordt het geheel van de site teniet gedaan en wordt geen rekening gehouden met een mogelijke herbestemming van de kerk omdat de kerktoeren er een essentieel onderdeel is. Een herbestemming van het gebouw is nochtans nodig wil men de bouwkundige erfgoedwaarde, de stadslandschappelijke waarde en de socio-culturele waarde ervan behouden en/of respecteren.

*De Sint-Franciscuskerk in de Karel Van Manderstraat is een voorbeeld van een kerk die werd ontworpen naar aanleiding van de vernieuwingsoperatie die doorheen de jaren '60 en '70 van de twintigste eeuw doorheen de Rooms Katholiek kerk waaide. De voor die tijd gebruikte moderne architectuur leidde tot **een grote open ruimte** die veel meer participatie tussen priester en gelovigen mogelijk maakte. De bijzondere constructie valt op door de lichtpartijen die aan weerszijde boven- en onderaan in de zijmuren aanwezig zijn, daardoor lijken die zijmuren als het ware te zweven. Samen met het specifieke materiaalgebruik in het interieur én het exterieur zijn dit de bijzondere kenmerken van het gebouw.*

*De ontwerper van deze kerk architect C. Vastesaeger woonde in Assebroek en was actief in én rond Brugge. Hij realiseerde meerdere van deze moderne kerken met dezelfde kenmerken. Een constante is dat de kerken zich telkens lenen tot een **polyvalent** gebruik.*

De klokkentoren van de kerk is ook zeer specifiek voor de architectuur van Vastesaeger. Bij elk van 'zijn' kerken werd een eenvoudige betonnen constructie geplaatst waarvan de bovenste etage dienst doet als 'klokkenkamer'. Bij de Sint-Franciscuskerk werd de klokkentoren door een lagere betonnen constructie verbonden met de kerk. De klokkentoren is een specifiek onderdeel van een kerk, het maakt de kerk herkenbaar in de omgeving en dient bijgevolg ook als herkennings- en oriëntatiepunt.

De klokkentoren kan dus niet los van het geheel worden gezien.

*De kerk en klokkentoren zijn **beeldbepalend voor de straat en de ruimere omgeving** en kunnen ook moeilijk los worden gezien van de naastgelegen school en het cultureel centrum. Het is een herkenningspunt in de buurt.*

*Een ontwijde kerk blijft een gebouw met een **socio-culturele waarde** voor de omgeving en haar inwoners. Dit maakt dat er met het gebouw nog altijd respectvol en met enige voorzichtigheid moet worden omgegaan. De socio-culturele waarde kan immers door herbestemming blijven bestaan.*

Herbestemming sluit aan bij het beleidsplan van de Stad waarin er voor kerkgebouwen die hun religieuze functie verliezen en vrijkomen, wordt geopteerd om een totaalvisie te ontwikkelen of een masterplan op te maken die een herbestemming mogelijk maakt (Hfst 8.1 -213). Specifiek werd er voor kerken geopteerd om te streven naar een herbestemming voor zingeving en bezinning, een sociale, creatief-economische of culturele bestemming.

Momenteel lopen er verschillende aanvragen tot het bekomen van een stedenbouwkundig attest waarin specifieke herbestemmingsmogelijkheden worden onderzocht.

Kerk en klokkentoren hangen samen. Een overweging tot sloop van de toren hangt samen met een keuze rond de toekomst van de kerk. Met het oog op een goede ruimtelijke ordening is deze toekomst in de eerste plaats, met een open vizier gericht op het behoud van een zinvolle herbestemming, omwille van de erfgoedwaarde van het gebouw, de betekenis ervan in zijn omgeving (baken en geheel met aanpalende basisschool) en zijn socio-culturele symboolwaarde. De sloop van de kerktoeren is strijdig met een goede ruimtelijke ordening, in afwachting van een definitieve keuze m.b.t. de toekomst van de kerk.

(...)

Aanvullende bemerkingen

In de verklarende nota van de architect wordt er verwezen naar de Inspectie van Monumentenwacht West-Vlaanderen waarin er aangegeven wordt dat er betonrot op diverse plaatsen in de toren aanwezig is, dat de reparaties die in het verleden zijn uitgevoerd slecht uitgevoerd werden en opnieuw barsten. In de nota zijn er twijfels rond stabiliteit van de constructie.

De toestand van de site en de bouwfysische toestand van de gebouwen kan zeker een opfrissing gebruiken. Uit de verschillende rapporten van de monumentenwacht uit de laatste tien jaar blijkt dat er wel degelijk mankementen zijn maar dat die vooral ontstaan zijn door gebrekkig onderhoud. De rapporten van de monumentenwacht dienen vooral als startpunt voor onderhoudswerken of herstellingswerken. Indien die aanbevelingen niet worden aangegrepen om navenant te handelen gaat de toestand van een gebouw of een constructie alleen maar achteruit. Dat is bij de kerk duidelijk het geval.

Advies:

Vanuit ruimtelijk stedenbouwkundig oogpunt, een ongunstig advies aan Ruimte Vlaanderen overmaken op basis van de motivatie in het verslag.

...

De verwerende partij weigert op 16 september 2016 een stedenbouwkundige vergunning. De verwerende partij beslist:

“ ...

BESCHRIJVING VAN DE OMGEVING EN DE AANVRAAG

Aanvrager beoogt het slopen van de kerktoeren met behoud van de luifel. Inspectie van monumentenwacht West-Vlaanderen vzw geeft aan dat er op diverse plaatsen van de toeren betonrot aanwezig is. De reparaties in het verleden werden slecht uitgevoerd en barsten opnieuw. Er wordt voorspeld dat de aantasting in omvang zal toenemen. Bovendien zijn er volgens de aanvrager twijfels bij de stabiliteit van de constructie. Op niveau van de klokkentorens doen zich aanzienlijke torsiele bewegingen voor die een veiligheidsrisico vormen.

WATERTOETS

Niet van toepassing

MER-SCREENING

De aanvraag valt niet onder de projecten van bijlage 1 van het MER-besluit waardoor een project-MER moet worden opgesteld of van bijlage 2 waarvoor een gemotiveerde ontheffing kan aangevraagd worden. De aanvraag valt evenmin onder bijlage 2 of 3 van de richtlijn 2011/92/EEG van de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. Er werd geen MER-screeningsnota toegevoegd. De milieugevolgen van de aanvraag kunnen voldoende ingeschat worden. Deze effecten zijn beperkt, lokaal en in grote mate te beheersen of omkeerbaar.

BEOORDELING VAN DE GOEDE RUIMTELIJKE ORDENING

Deze beoordeling – als uitvoering van art. 1.1.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening gericht op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling en met het oog voor de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en sociale gevolgen – houdt rekening met de relevante criteria als uitvoering van art. 4.3.1. van de codex.

De geplande afbraak wordt niet gemotiveerd vanuit planologisch, ruimtelijk oogpunt. De toestand van de toeren is hoofdzakelijk het gevolg van verwaarlozing en een verkeerde restauratie van de beton constructie.

Er wordt voorspeld dat de aantasting in omvang zal toenemen. Dit is uiteraard het geval bij het niet uitvoeren van de nodige restauratiewerken volgens de regels van de kunst. Herstellingen zijn dus nog mogelijk, zodat er nog geen onmiddellijke reden is voor het slopen. Het vermijden van bouwvalligheid kan geen aanleiding geven tot het verlies van deze beeldbepalende baken in het straatbeeld. De restauratie van betonrot is met de huidige restauratietechnieken perfect mogelijk. Afbraak is onherroepelijk en betekent verlies.

De kerktoeren is onlosmakelijk verbonden met de andere beeldbepalende gebouwen op het terrein, de kerk, pastoriewoning en het schooltje die samen lokaal bouwkundig erfgoed uitmaken. Het geheel heeft een sociale functie en betekenis voor de wijk. Afbraak van een onderdeel kan dus niet verantwoord worden.

Er wordt ook opgemerkt dat er bij voorliggende aanvraag geen voorstel van eventueel mogelijke ontwikkelingsperspectief voor de volledige site gevoegd, (omvorming kerk naar cultureel centrum, wonen,...)

Of er na afbraak een evenwaardige stedenbouwkundige invulling komt die een meerwaarde inhoudt voor de omgeving kan dus heden niet geëvalueerd worden.

ALGEMENE CONCLUSIE

De vergunning wordt geweigerd.

...

Dit is de bestreden beslissing.

IV. ONTVANKELIJKHEID VAN DE VORDERING TOT Vernietiging - BELANG

Standpunt van de partijen

De raadsman van de verzoekende partij deelt met een e-mail van 9 februari 2018 aan de Raad mee dat bij Ministerieel Besluit van 18 oktober 2017 het kerkgebouw Sint-Franciscus van Assisië aan de eredienst werd onttrokken en de Kerkfabriek Sint-Franciscus van Assisië werd opgeheven.

De raadsman deelt aan de Raad mee derhalve “zonder verdere instructies” te zijn en niet te zullen verschijnen ter zitting van 13 februari 2018.

Beoordeling door de Raad

Een verzoekende partij moet gedurende de ganse procedure getuigen van een voortdurende, ononderbroken en actuele belangstelling voor het beroep dat zij bij de Raad heeft ingesteld.

De Raad stelt vast dat de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding bij besluit van 18 oktober 2017 (B.S. 14 november 2017) de samenvoeging van de parochie Sint-Franciscus van Assisië te Sint-Kruis (Brugge) met de parochie Heilige Kruisverheffing en Sint-Jozef te Sint-Kruis (Brugge) met onttrekking van het kerkgebouw Sint-Franciscus van Assisië aan de eredienst heeft erkend.

De verzoekende partij beschikt in de gegeven omstandigheden niet meer over het vereiste actuele belang bij haar vordering.

Het beroep tot nietigverklaring is onontvankelijk.

BESLISSING VAN DE RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

1. De Raad verwerpt de vordering tot vernietiging.
2. De Raad legt de kosten van het beroep, bepaald op 175 euro, ten laste van de verzoekende partij.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel in openbare zitting van 27 februari 2018 door de vijfde kamer.

De toegevoegd griffier,

De voorzitter van de vijfde kamer,

Chana GIELEN

Pieter Jan VERVOORT